

дезорієнтацію, але й водночас прагнення до самоусвідомлення. Виспянський показує, що справжня трагедія полягає не у зовнішньому гнобленні, а у внутрішній бездіяльності, у нездатності перетворити слово на вчинок.

Отже, жанрові домінанти драми «Весілля» виявляються у поєднанні реалістичної побутової драми, символістської поеми і національної містерії. Саме ця синтетична природа робить твір унікальним, дозволяючи йому одночасно відображати конкретну історичну ситуацію і торкатися вічних питань духовності, свободи, пам'яті. Виспянський створив не просто сценічну п'єсу, а глибоку метафору польської душі, у якій реальність і видіння, минуле і сучасність, народ і інтелігенція зливаються в єдину драму національного буття. «Весілля» стало дзеркалом епохи, що поставило перед людиною і суспільством запитання про сенс історії, про силу волі та здатність до дії. Саме тому цей твір залишається актуальним і сьогодні, адже його художня форма і філософська глибина втілюють універсальний конфлікт між сном і пробудженням, між мрією і відповідальністю, між людською слабкістю і прагненням до свободи.

Список використаних джерел

- 1.Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури: Цикл лекцій. К.: ВД Д.Бураго, 2019. 620 с.
- 2.Хинчевська-Геннель Т. Україна – Польща у XVII столітті: разом чи окремо // Українсько-польські літературні контексти. Київські полоністичні студії. Том IV. К., 2003. С. 36 – 43.
- 3.Tomkowski J. Dzieje Literatury Polskiej. Warszawa : ŚwiatKsiążki, 2008.544 s.
- 4.Kopciński J. Wybudzanie. Dramat polski. Interpretacje. Warszawa : IBL Instytut Badań Literackich PAN, 2018. 390 s.

Vita Voronko,

vitaliivrn@gmail.com

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка;

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент,
доцент Світлана Бородіца

ДО ПИТАННЯ СТАНОВЛЕННЯ МАСОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Масова література в сучасному письменницькому контексті перетворилася на важливий інструмент культурної рефлексії, що виходить за межі розважальної функції. Вона бере активну участь у формуванні колективної ідентичності, суспільної пам'яті та осмисленні національних процесів.

Проблема становлення масової української літератури є однією з актуальних у сучасному літературознавстві, оскільки вона стосується не лише художньо-естетичних процесів, а й соціокультурних, комунікативних і світоглядних аспектів розвитку українського суспільства.

Мета розвідки – дослідити процес становлення масової української літератури як невід’ємної складової літературного процесу, що формується на перетині мистецтва й індустрії розваг, орієнтуючись передусім на запити широкого читацького кола.

Масова література як феномен не постала раптово, а стала результатом еволюції культурного розвитку. У світовому контексті її витoki сягають XVIII-XIX століть, коли розвивалися сентиментальний і готичний романи, пригодницька та детективна проза, наукова фантастика. У цей період відбувається зростання ролі міста як осередку культурного життя, поширення книгодрукування, відповідно – процес читання демократизується.

У «Літературознавчій енциклопедії» Ю. Коваліва масова література названа тривіальною, тобто це – широко тиражована розважальна або дидактична белетристика, адаптована для розуміння пересічним читачем, переважно позбавлена естетичної цінності. До масової літератури належать жанри коміксу, трилеру, дайджесту, твори бульварної, низової, комерційної літератур, а також паралітератури, сублітератури, кітчу [1, с. 18].

В українському контексті формування масової літератури мало свої особливості, зумовлені історичними, політичними й мовними чинниками. Колоніальне становище України у XIX-XX століттях, русифікаційна політика радянського режиму та обмеження національного книговидання значно гальмували розвиток популярної літератури. Водночас традиція масового читання, започаткована ще творами І. Котляревського, Т. Шевченка, І. Нечуя-Левицького, І. Франка, М. Винниченка, поступово формувала підґрунтя для майбутнього становлення масової літератури [4].

Тривалий час масова література в українському літературознавстві розглядалася як «нижча» сфера художньої творчості. Однак, починаючи з 2010-х років, спостерігається зростання дослідницької уваги до цього феномена як повноцінного складника національного літературного процесу. Вчені відзначають такі його особливості: 1) культурна функція: масова література перестала бути виключно засобом розваги; вона транслює соціально значущі ідеї, національні цінності та пріоритети, формує колективну (національну) ідентичність; 2) панорамні рефлексії: завдяки динамічній сюжетній композиції та відсутності суворих ідеологічних обмежень, масове письмо сприяє осмисленню актуальних соціальних трансформацій, історичних травм та суспільних викликів; 3) багатовекторна комунікація з читачем: через наративні структури масова література моделює уявлення про світ, закріплює моральні норми та впливає на свідомість читачів, особливо молодого освіченої аудиторії; вона не лише відображає цінності, а й створює нові культурні установки [3].

Основний етап формування української масової літератури розпочався після проголошення незалежності. 1990-2000-ті роки стали періодом переходу від маргінального до самостійного статусу популярної літератури. Як слушно зазначає Олександр Гриценко, власне українська популярна культура «існувала віддавна, хоча й не посідала в Україні домінуючої позиції». Суспільно-політичні зміни, комерціалізація книговидання, поява нових видавництв і конкурсів («Коронація слова», «Золотий Бабай», «Книга року ВВС») сприяли

професіоналізації письменницької праці й формуванню інфраструктури масової літератури [2].

У цей час в українській літературі з'являються автори, котрі зуміли майстерно поєднати художність і комерційний успіх: Галина Пагутяк, Люко Дашвар, Ірен Роздобудько, Юрій Винничук, Андрій Кокотюха, Марія Матіос, Дара Корній, Володимир Лис та багато інших. Їхні твори розширюють тематичні та жанрові межі масової літератури, інтегруючи елементи фентезі, детективу, любовного роману, містики, соціальної драми.

Масова література зорієнтована на легкість сприйняття та емоційність. Для неї характерні динамічний сюжет, чітка композиція, традиційні моральні опозиції (добро-зло, любов-зрада, справедливість-несправедливість та ін.), яскраві персонажі, діалогічність. Основна її функція – не стільки розважальна, скільки соціально-психологічна: задовольнити потреби читачів у співпереживанні, самоідентифікації, мріях та сподіваннях.

На рівні поетики масова література тяжіє до кліше, повторів, серійності, але саме ці риси забезпечують її впізнаваність і комерційний успіх. Водночас сучасна українська література дедалі частіше виходить за межі шаблонів, збагачуючись філософськими й культурологічними підтекстами. Як слушно зауважують дослідники (В. Агеєва, Т. Гундорова, Р. Семків, Р. Харчук та ін.), масова українська література стала способом осмислення національної самості через популярні жанри – фентезі, любовний роман, трилер, містичну драму [4], відтак – й органічною частиною глобального культурного простору.

Отже, становлення масової української літератури – це тривалий у часі, багатовимірний процес, який відображає загальні тенденції розвитку національної культури. Масова література почасти формує українську ідентичність у постколоніальному суспільстві. Вона сприяє популяризації української мови, зростанню читацької культури, відновленню культурної тяглості. Водночас масова література виконує функцію посередника між «високою» і «низькою» культурами, забезпечуючи взаємопереходи між традиційними й сучасними художніми практиками. Масова література в Україні сьогодні є важливим чинником самоусвідомлення, національної репрезентації у світі.

Список використаних джерел

1. Літературознавча енциклопедія: у двох томах. Т.2 / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. Київ: ВЦ «Академія», 2007. 624 с.
2. Романенко О. Семіосфера української масової літератури. Текст. Читач. Епоха. Київ: Якубець А. В., 2014. 362 с.
3. Солодюк Н. Масова література як простір культурної рефлексії. *Українська література: історичний досвід і перспективи (Історія літератури)*. №5. 2025. С. 57-72.
4. Філоненко С. Масова література в Україні: гендер / дискурс / жанр: монографія. Донецьк: ЛАНДОН–ХХІ, 2011. 432 с.